

Sfântul Teofan Zăvorâtul

Calea spre mântuire

sau

Manualul desăvârșitei prefaceri duhovnicești

Traducere Cristea Florentina

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEOFAN ZĂVORÂTUL, sfânt

Calea spre mântuire / sfântul Teofan Zăvorâtul ; trad.: Cristea
Florentina. - Galați : Egumenița, 2012

ISBN 978-606-550-077-8

I. Cristea, Florentina (trad.)

281.93

EDITURA EGUMENIȚĂ

GALAȚI - 2013

CUPRINS

Introducerea autorului.....5

Partea întâi

I. Cum începe în noi viața creștină11

1. Viața creștină începe cu focul râvnei.....11

2. Focul râvnei.....15

3. În fața ispitei19

Cum începe viața creștină în Taina Botezului22

4. O nouă făptură în Hristos prin Sfântul Botez.....23

5. Botezul pruncilor.....26

6. Educația creștină30

7. Înfrâurirea părinților asupra copilului.....33

II. Principalele lucrări ale trupului, sufletului și duhului38

1. Îndrumarea puterilor în creștere ale sufletului și trupului....38

Cu privire la hrană.....38

Cu privire la mișcare.....40

Cu privire la nervi și simțuri.....42

2. Înconjurarea copiilor cu obiecte sfinte45

3. Rânduiești educative.....49

Mintea.....49

Voința.....51

Inima53

Conștiința.....55

III. Instruirea și călăuzirea tineretului57

1. Instruirea tinerilor.....57

2. Primirea de bunăvoie a jugului lui Hristos.....61

3. Vârsta tulbure a tinereții64

4. Două porniri proprii tinereții.....67

Setea de senzații68

Nevoia de a se întâlni cu alții.....71

5. Cel mai mare pericol pentru un tânăr.....73

Cum să te ferești pentru a nu fi rănit.....74

6. Cum să te păzești de ispitele tinereții76

IV. Păstrarea harului de la Botez80

1. De ce nu se păstrează harul Botezului80

2. Cum să se îndrepte rânduiala greșită a lucrurilor84

3. Roadele bune educații85

4. Chipul desăvârșirii morale: neclintirea în virtute88

Ce place cel mai mult lui Dumnezeu88

Afiosirea lui Dumnezeu din primele clipe ale trezirii89

Partea a doua

DESPRE POCĂINȚĂ ȘI ÎNTOARCEREA PĂCĂTOSULUI
LA DUMNEZEU

I. Cum începe viața creștină prin Taina Pocăinței?91

1. Întoarcerea de la păcat la Dumnezeu.....92

2. Unirea harului cu libertatea.....94

II. Starea păcătosului.....95

1. Câteva amănunte cu privire la omul lipsit de har.....96

2. Grija și silința pentru multe.....97

3. Momelile prințului acestei lumi.....99

4. Ținutul nevăzut al duhurilor în care s-a înglodat păcătosul ...100

5. Felul lăuntric de a fi al păcătosului101

III. Lucrarea harului dumnezeiesc.....102

IV. Trezirea păcătosului din somnul păcatului.....103

**V. Mișcările deosebite ale dumnezeiescului har în lucrarea de
trezire a păcătoșilor din somnul păcatului** 107

1. Intrarea căii dumnezeiești în chip văzut și prin simțiri.....	110
2. Duhul este adus pe calea cea dumnezeiască și o vede lăuntric	113
<i>Lucrarea nemijlocită a harului dumnezeiesc asupra duhului omenesc.....</i>	113
<i>Lucrarea indirectă a harului dumnezeiesc asupra duhului omenesc.....</i>	116
3. Cuvântul lui Dumnezeu ia locul tuturor căilor de mai înainte	125
VI. Cum se dobândește harul trezirii	131
1. Boala de obște: amânarea.....	135
2. Obiceiuri și înclinații care închid omul în păcat	138
<i>Trupul</i>	<i>139</i>
<i>Grijile și împrăștierea minții.....</i>	<i>140</i>
<i>Nepurtarea de grijă, nepăsarea și orbirea.....</i>	<i>142</i>
3. Gândurile care țin omul în orbire	143
<i>Mulțumirea de sine cu „Sunt creștin”</i>	<i>143</i>
<i>„La urma urmei, nu suntem noi cei mai răi”</i>	<i>144</i>
<i>„Nu suntem chiar așa de răi”</i>	<i>145</i>
<i>„Așadar, răutatea e în mine – dar ce, eu sunt singurul?”</i>	<i>147</i>
4. Încetează a te mai îndreptăți în păcate și ocupă-te de orbirea ta!	147
5. Cum să-ți înmoi inima împietrită	149
<i>Adu-ți aminte de soarta ta!</i>	<i>149</i>
<i>Gândește-te la Dumnezeu și așază-te înaintea feței Lui!</i>	<i>150</i>
<i>Urcă cu gândul pe Golgota și răstignește-te!.....</i>	<i>150</i>
<i>Gândește-te la păcatul pe care îl faci – urăște-l și respinge-l!.....</i>	<i>151</i>
<i>Privește păcatul din punctul de vedere al diavolului!</i>	<i>151</i>
6. Cum să alungi somnul nepăsării	152
7. Ostenește-te fără răgaz!.....	154
8. Cugetă la mântuire!	156
9. Harul lui Dumnezeu alege mijloacele binecunoscute.	158
10. Așteaptă să te cerceteze Dumnezeu!	160
11. Ce este trezirea prin har?	161
<i>Simțământul atârării de Dumnezeu reappare</i>	<i>162</i>
<i>Omul își vede urâtenia lăuntrică</i>	<i>163</i>

<i>Omul simte o anumită dulceață a viețuirii celei după Dumnezeu</i>	<i>163</i>
<i>Eliberat de sub tirania păcatului, sufletul este liber să aleagă ...</i>	<i>164</i>
<i>Trezirea prin har luminează totul</i>	<i>165</i>
12. Să deosebim stările de deșteptare de stările firești!	166
<i>Starea de supărare chinuitoare comparată cu starea de plictiseală... </i>	<i>166</i>
<i>Tristețea duhului comparată cu dezamăgirea firească</i>	<i>167</i>
<i>Simțământul fericirii veșnice a viețuirii cu Dumnezeu comparat cu „izbucnirile dorințelor înflăcărâte”</i>	<i>169</i>
VII. Urcușul până la treapta părăsirii păcatului și a hotărârii de a duce o viață bineplăcută lui Dumnezeu	172
1. Urcușul până la hotărârea de a părăsi păcatul	172
<i>Ce să facem atunci când simțim cercetarea harului pregătitor? ..</i>	<i>175</i>
<i>Cum înclinăm spre curăția sufletului și cum hotărâm să ajungem la ea.....</i>	<i>178</i>
<i>O luptă îndârjită cu păcatul.....</i>	<i>181</i>
<i>Care se cuvine a fi starea sufletească a ostașului</i>	<i>182</i>
<i>Cum să biruim pe cei ce îndeamnă la păcat?</i>	<i>183</i>
<i>Ce să facem când, după hotărârea de a-I sluji lui Dumnezeu, ne luptă gândurile?</i>	<i>187</i>
<i>Înfrângerea voinței proprii, premisă a unei noi rânduiei lăuntrice.....</i>	<i>190</i>
<i>Ultima săgeată a vrăjmașului – ne imploră să ne cruțăm pe noi înșine</i>	<i>191</i>
<i>Concluzie.....</i>	<i>193</i>
2. Urcușul spre făgăduința de a se dăruia pe sine lui Dumnezeu..	194
<i>Cunoaște-ți păcatele!</i>	<i>196</i>
<i>Să deșteptăm simțirea cea mântuitoare a unei pocăințe sincere ..</i>	<i>200</i>
<i>Sentimentul pocăinței trebuie să ducă la o făgăduință</i>	<i>203</i>
<i>De ce este necesară Taina Pocăinței?</i>	<i>205</i>
<i>Cum să ne pregătim pentru o spovedanie adevărată.....</i>	<i>206</i>
<i>Cel ce se pocăiește se apropie de Taina Sfintei Euharistii</i>	<i>213</i>
<i>Concluzie.....</i>	<i>219</i>

**CUM SE CUVINE SĂ TRĂIM, SĂ SPORIM ȘI SĂ NE
DESĂVĂRȘIM ÎN VIAȚA DUHOVNICEASCĂ ȘI DESPRE
RÂNDUIALA UNEI VIEȚI BINEPLĂCUTE LUI DUMNEZEU**

I. Mierirea finală a omului - comuniunea vie cu Dumnezeu.....221

1. Diferitele trepte ale unirii cu Dumnezeu.....224
2. Cum se sălășluiește harul în sufletul celui care se pocăiește?.. 225
 - Harul se pogoară în om și se odihnește în el din clipa primirii
Tainelor Bisericii* 226
 - Când harul îl cercetează pe cineva printr-o Sfântă Taină, îl
încrednicește pe acela să guste cu toată simțirea din dulceața
unirii cu Dumnezeu* 227
 - Harul se tăinuiește pe sine de cel ce se nevoiește
pentru mântuirea sa* 228
 - În cele din urmă, sălășluirea lui Dumnezeu în om
este desăvârșită* 230
 - Două chipuri de unire cu Dumnezeu* 231

**II. Din ce pricină harul lui Dumnezeu nu se sălășluiește
dintr-odată pe deplin în suflet?** 235

1. Chipul lăuntric al celui ce se pocăiește
2. Viața duhovnicească are mai întâi chipul unei semințe.....237

**III. Rânduiala călăuzitoare a unei vieți bineplăcute lui
Dumnezeu** 242

1. Duhul și trăsăturile osteneților ascetice
2. Roadele nevoițelor ascetice sunt păstrate și sporite în noi
de harul dumnezeiesc.....245
3. Necesitatea unui părinte duhovnicesc și a unei pravile.....247
4. Rânduiala pentru începătorul într-ale nevoițelor ascetice ..256
 - Îngrijește-te de sămânța sădită în lăuntru!* 258
 - Dezrădăcinează starea pătimasă prin rânduiala de nevoieță!* 258
 - Nevoiața ascetică a împotrivirii de sine* 259
 - Rânduiala privind păstrarea ordinii lăuntrice a vieții duhovnicești.....* 260

- IV. Menținerea duhului râvnei pentru Hristos** 261
1. Petrecerea lăuntrică
 2. Vederea unei alte lumi
 3. Să întreținem în noi simțămintele care duc la
hotărârea cea bună!

**V. Exerciții consacrate care ajută la întărirea în bine a puterilor
sufletești și trupești ale omului** 288

1. Cele trei puteri ale sufletului și exercițiile lor tămăduitoare.....293
 - Pentru rațiune* 293
 - Pentru voință* 293
 - Pentru inimă* 294
2. Nevoiața trupești
3. Rânduiala exterioară a vieții duhovnicești
4. Cum să înfiripăm o atmosferă duhovnicească prin govenie?..296
5. Observații generale cu privire la toate aceste nevoiațe și
exerciții ascetice
6. Exerciții menite a întări puterile sufletești în duhul vieții
duhovnicești..... 300
 - Exerciții care cultivă mintea, încălzind totodată și viața
duhovnicească.....* 301
 - Exerciții care cultivă voința, încălzind totodată
și viața duhovnicească* 305
 - Cultivarea inimii* 310
 - Să ținem trupul în duhul noii vieți* 322
8. Rânduiala vieții din afară potrivit cu duhul vieții noi.....327
9. Mijloace pline de har pentru sporirea și întărirea
vieții duhovnicești..... 334

VI. Apropierea de o neîntreruptă govenie 340

1. Cu privire la govenie
2. Cu privire la Spovedanie
3. Cu privire la Împărtășanie

**VII. Regulă pentru lupta cu patimile, sau despre începutul
împotrivirii de sine** 348

1. Războiul cu patimile și poftele

2. Alegerea și iubirea de bunăvoie a binelui este o armă de nădejde.....	349
3. Să ne cunoaștem mai bine dușmanii pentru a ști mijloacele potrivite de deznădăjduire a patimilor	352
<i>Născătoarea tuturor patimilor trupești și sufletești este iubirea de sine.....</i>	354
<i>Utilarea lui Dumnezeu duce la alte păcate</i>	355
<i>Ispite foarte subțiri hrănite de lume și de diavol</i>	356
<i>Granițele câmpului de luptă.....</i>	360
4. Regulile războiului duhovnicesc	362
<i>Înainte de luptă</i>	362
<i>În timpul războiului.....</i>	367
<i>După război.....</i>	371
<i>Regulile războiului nu sunt aceleași pentru toți.....</i>	372
<i>Lupta cu fiecare gând în parte.....</i>	374
<i>Alte mijloace de purificare: neazuri și întâmplări neplăcute trimise de Dumnezeu</i>	388
<i>Concluzie.....</i>	390
VIII. <i>Începutul urcușului spre unirea deplină cu Dumnezeu</i> ...	392
1. Urcușul spre Dumnezeu	394
2. Unirea vie cu Dumnezeu se petrece într-o stare de isihie care aduce cu sine despățimirea	404
3. Nepățimirea este palatul ceresc al Împăratului cerurilor	411
IX. <i>Lecții despre educație ale celui între sfinți Părintelui nostru Ioan Hrisostom.....</i>	413

Difuzare:

S.C. EGUMENIȚA S.R.L. Galați

Tel./Fax: 0236-326.730

E-mail: editura@egumenita.ro

www.egumenita.ro

Partea întâi

I

Cum începe în noi viața creștină

Trebuie să limpezim bine când și cum începe într-adevăr viața creștină pentru a vedea dacă avem în noi înșine începutul acestei vieți. Dacă nu-l avem, trebuie să aflăm cum să începem a trăi creștinește, atât cât ține de noi lucrul acesta.

O adevărată viață în Hristos nu ține numai de numele de creștin și de apartenența la Biserica lui Hristos. *Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor* (Matei 7, 21). *Căci nu toți cei din Israel sunt și israeliți* (Romani 9, 6). Cineva poate fi socotit creștin, iar el să nu fie de fapt creștin. E un lucru pe care îl știe toată lumea.

1. Viața creștină începe cu focul râvnei

Există o clipă, și încă una foarte demnă de luat în seamă, care se evidențiază cu multă putere în cursul vieții noastre, când cineva începe să trăiască într-adevăr creștinește. Este în clipa din care încep să se vădească în el trăsăturile deosebite ale vieții creștine.

Viața creștină înseamnă râvna și tăria de a rămâne în comuniune cu Dumnezeu printr-o lucrare neîncetată de împlinire a preasfintei Sale voințe, potrivit credinței în Domnul nostru Iisus Hristos, și cu ajutorul lui Dumnezeu, spre slava preasfântului Său nume.

Miezul vieții creștine este comuniunea cu Dumnezeu în Hristos Iisus Domnul nostru - într-o unire cu Dumnezeu care la început rămâne tănuită de obicei nu numai celorlalți, ci și celui ce o trăiește. Mărturia acestei vieți din lăuntru nostru, cu puțință de a se vedea sau a fi simțită, este râvna arzătoare de a-l plăcea numai lui Dumnezeu, desigur într-un mod creștinesc, cu o desăvârșită lepădare de sine și cu ură față de tot ceea ce se împotrivesc acestui lucru. Omul în care acest foc arde neîncetat este un om care trăiește creștinește. Aici va trebui să ne oprim și să cercetăm mai amănunțit această trăsătură deosebită.

Foc am venit să arunc pe pământ, spune Mântuitorul, și cât aș vrea să fie acum aprins! (Luca 12, 49). El vorbește aici despre viața creștină, și aceasta pentru că mărturia ei vădită este râvna de a plăcea lui Dumnezeu, care se află în inimă prin Duhul lui Dumnezeu. Ea este ca focul deoarece, la fel cum focul mistuie tot ceea ce atinge, așa și râvna pentru viața în Hristos arde sufletul care o primește. Și așa cum în timpul unui incendiu flăcările pun stăpânire asupra întregii clădiri, așa și focul râvnei, odată primit, cuprinde și acoperă întreaga ființă a omului.

În altă parte, Domnul spune: *Căci fiecare om va fi sărat cu foc* (Marcu 9, 49). E tot o trimitere la focul

duhovnicesc care în râvna sa pătrunde toată ființa. Așa cum sarea, pătrunzând materia stricăcioasă, o împiedică să se strice, tot astfel și duhul râvnei, pătrunzând întreaga noastră ființă, izgonește păcatul care strică firea omului atât în suflet cât și în trup; îl alungă chiar și din cel mai tănuț ungher în care s-a sălășluit și ne izbăvește astfel din răutatea și stricăciunea lui.

Apostolul Pavel poruncește: *Duhul să nu-l stingeți* (I Tesaloniceni 5, 19); *la sânguință nu pregețați; cu duhul fiți fierbinți* (Romani 12, 11). Și poruncește aceasta tuturor creștinilor pentru ca să ne putem aminti că sânguința duhului, sau strădania fără preget, este o trăsătură esențială a vieții creștine. Într-un alt loc vorbește despre sine astfel: *Uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus* (Filipeni 3, 13-14). Iar altora le spune: *Alergați așa ca să o luați* (I Corinteni 9, 24). Aceasta înseamnă că în viața creștină râvna arzătoare are drept roade o anumită însuflețire și vioiciune duhovnicească, prin care oamenii săvârșesc faptele bineplăcute lui Dumnezeu, călcând peste ei înșiși și aducând de bunăvoie ca jertfă lui Dumnezeu tot felul de nevoințe, fără a se cruța pe sine.

Întemeiat cu tărie pe o astfel de învățătură, oricine poate cu ușurință înțelege că împlinirea fără tragere de inimă a rânduielilor Bisericii, asemeni rutinei lucrului de zi cu zi, cunoscut dinainte de mintea care îl diriguiește, sau asemeni purtării de societate corecte

și distinse, plină de mișcări politicoase, nu e deloc un semn hotărâtor că viața creștină autentică ar fi prezentă în noi. Toate acestea sunt bune, dar atâta vreme cât nu poartă în ele duhul vieții în Hristos Iisus nu au niciun preț înaintea lui Dumnezeu. Astfel de lucruri se aseamănă așadar statuilor fără de viață. Și ceasurile bune merg în mod corect; dar cine va fi de părere că au viață în ele? Este același lucru. Adesea *ai nume să trăiești, dar ești mort* în realitate (Apocalipsa 3, 1).

Mai mult decât orice altceva poate amăgi tocmai această bună rânduială din afară. Adevărata ei însemnătate ține de starea lăuntrică a omului, în care se prea poate să fie serioase abateri de la adevărata cuvioșie din faptele unui cuvios. Astfel, înfrânându-se în afară de la păcat, omul poate simți o atracție pentru el, sau chiar o plăcere a lui în inima sa; la fel, făcând fapte bune doar în afară, se poate ca inima omului să nu fie în ele. Numai adevărata râvnă dorește atât să facă binele în toată curăția și desăvârșirea lui, cât și să izgonească păcatul chiar și în cele mai mici chipuri ale lui. Caută binele ca pâinea cea de toate zilele, iar cu păcatul se luptă ca și cu un vrăjmaș de moarte.

Când îți urăști dușmanul, urăști nu numai persoana lui, ci și pe rudele și prietenii săi, și chiar și lucrurile lui, culoarea sa preferată, în general tot ceea ce ți-ar putea aminti de el. Tot așa, adevărata râvnă de a plăcea lui Dumnezeu prigonește păcatul până în cele mai mici urme și semne ale lui, căci este doritor de desăvârșită curăție. Dacă nu este adevărată râvnă, câtă necurăție se poate ascunde în inimă!

2. Focul râvnei

La ce reușită ne putem aștepta când nu există nici urmă de râvnă aprinsă pentru a plăcea în chip creștinesc lui Dumnezeu? Un lucru care nu cere nicio osteneală, oricine e gata să îl facă; dar de cum ni se cere puțin mai multă nevoiță, sau vreun fel de lepădare de sine, tot atunci renunțăm, căci nimeni nu poate săvârși acestea prin sine însuși. Și atunci aflăm că nu ne putem bizui pe niciun lucru care să miște omul către fapta bună: cruțarea de sine va șubrezi toată temelia. Iar orice altă pricină se va mai ivi, afară de cea pe care am amintit-o, va prefăce fapta cea bună într-una rea.

Iscoadele lui Moise se temeau pentru că s-au cruțat pe sine. Însă mucenicii mergeau de bunăvoie la moarte, fiindcă erau aprinși de un foc lăuntric. Un adevărat credincios nu va face numai ceea ce poruncește legea, ci și ceea ce ea sfătuiește și orice bun îndemn care i s-a întipărit în suflet; el nu va face doar ceea ce i s-a dat, ci va dobândi și orice lucru bun; și se îngrijește cu totul de singurul lucru bun care e trainic, adevărat și veșnic.

Sfântul Ioan Gură de Aur învață că trebuie să avem pretutindeni această aprindere și acest foc nemăsurat în suflet, gata să înfruntăm până și moartea; căci altfel va fi cu neputință să dobândim Împărăția.¹

¹ Sfântul Ioan Hrisostomul, „Omilii la Faptele Apostolilor”, în *Nicene and Post Nicene Fathers*, Omilia 31, pp. 195-201.

Lucrarea evlaviei și a unirii cu Dumnezeu se face cu multă osteneală și durere, mai ales la început. De unde să luăm puterea de a săvârși acestea? Cu ajutorul harului lui Dumnezeu, o putem afla în râvna inimii.

Un negustor, un soldat, un judecător sau un învățat – fiecare dintre aceștia au o muncă plină de griji și de greutate. Cu ce se întăresc ei în ostenele lor? Cu râvna și dragostea pe care o au pentru munca lor. Nici pe calea evlaviei nu se poate întări nimeni cu altceva. Fără acestea vom sluji pe Dumnezeu într-o stare de trândăvie, urât și dezinteres. Și o faptură ca leneșul (n. tr. rom.: zool. *Bradypus*) se mișcă, dar cu mare greutate, în vreme ce pentru sprintena gazelă sau pentru veverița cea vioaie mișcarea și forfoteala sunt o încântare. A căuta plin de râvnă să placă lui Dumnezeu este calea către Dumnezeu care e plină de mângâiere și dă aripi sufletului. Fără ea toate se duc de râpă.

Trebuie să facem totul spre slava lui Dumnezeu, sfidând păcatul care zace în noi. Altfel, le vom face doar din obișnuință, pentru că așa „se cuvine”, pentru că așa s-a făcut dintotdeauna, sau pentru că așa fac alții. Trebuie să facem tot ceea ce ne stă în puteri, altminteri le vom face pe unele și le vom nesocoti pe altele, și asta fără nicio părere de rău sau fără a fi conștienți chiar de ceea ce am nesocotit. Pe toate trebuie să le facem cu grijă și multă luare-aminte, ca pe lucrul nostru *de căpetenie*, altfel, le vom săvârși la întâmplare.

Așadar, e limpede că fără râvnă un creștin este un biet creștin : moleșit, neputincios, lipsit de viață, nici cald, nici rece, iar felul acesta de viață nu este viață. Știind aceasta, să ne străduim a ne vădi adevărați râvnitori ai faptelor bune pentru a putea fi cu adevărat bineplăcuți lui Dumnezeu, neîntinați, neprihăniți și fără vreo altă necuviință.

Astfel că adevărata mărturie a vieții creștine este focul și lucrarea râvnei de a plăcea lui Dumnezeu. Acum se pune întrebarea – cum se poate aprinde acest foc? Cine îl pricinuieste? O astfel de râvnă vine din lucrarea harului. Dar ea nu se ivește fără încuviințarea și împreună-lucrarea voii noastre libere. Viața creștină nu e viața firii. Iată cum ar trebui ea să înceapă sau să fie trezită mai întâi: precum într-o sămânță se produce creșterea atunci când căldura și umezeala pătrund până la germenul ascuns înăuntru, iar prin ele se face simțită puterea atotțiitoare a vieții, așa și în noi viața dumnezeiască este trezită atunci când Duhul lui Dumnezeu pătrunde în inimă și așază acolo începutul trăirii în Duhul, curățind și adunând laolaltă trăsăturile întunecate și fărâmițate ale chipului lui Dumnezeu. Atunci se trezesc (printr-o lucrare din afară) o dorință și o căutare de bunăvoie; pe urmă harul se pogoară (prin Sfintele Taine) și, unindu-se cu libertatea noastră, naște râvna cea preaputernică. Însă, să nu creadă cineva că poate de unul singur să dea naștere unei asemenea puteri de viață; nu, ci trebuie să se roage pentru aceasta și să fie gata a o primi. Focul râvnei ce arde cu putere –

acesta este harul Domnului. Duhul lui Dumnezeu, pogorându-Se în inimă, începe să lucreze în ea cu o râvnă care este pe cât de mistuitoare, pe atât de neostoită.

Unii s-ar putea întreba: Oare chiar e nevoie de lucrarea aceasta a harului? Chiar nu putem noi înșine să facem fapte bune? La urma urmei și noi am făcut cutare sau cutare faptă bună, iar dacă mai avem zile vom mai face. Puțini sunt, probabil, cei care să nu-și pună această întrebare. Alții spun că de la noi înșine nu putem face nimic bun. Numai că problema în cauză nu e doar a faptelor bune, ci e aceea a reînvierii întregii noastre vieți, a dobândirii unei noi vieți, este problema vieții în deplinătatea ei - a unei vieți care să ne poată duce la mântuire.

La drept vorbind, nu e de loc greu a face vreun lucru cu adevărat bun, cum făceau și păgânii de altfel. Să vedem însă și noi pe cineva care să se hotărască de bunăvoie a face totdeauna numai binele și care să și le rânduiască pe toate așa cum stă scris în cuvântul lui Dumnezeu - iar aceasta nu pentru o lună sau un an, ci pentru o viață întreagă - și care să își ia drept lege rămânerea fără de clintire întru această rânduială; iar apoi, când se va dovedi credincios cuvântului dat, nu are decât să se laude cu virtutea lui. Până atunci însă e mai bine să ne ținem gura. Cât de multe au fost și sunt încă acele cazuri - hrănite din bizuirea pe sine - de încercare și încercare de împlinire a unei vieți creștinești! Și toate au sfârșit și continuă să sfârșescă în nimic. Omul lucrează un pic la noua rânduială

a vieții lui - apoi lasă totul baltă. Și cum ar putea fi altfel? Nu există putere. E propriu doar puterii veșnice a lui Dumnezeu să ne păstreze statornici în felul de a fi în mijlocul neîncetatei valuri ale schimbărilor vremelnice. Așadar trebuie să ne umplem cu această putere; trebuie să o cerem și să o primim - iar ea ne va scoate și ne va înălța deasupra mării tulburări a vieții veacului de acum.

3. În fața ispitei

Să ne întoarcem acum la realitate și să vedem când vin astfel de gânduri de mulțumire de sine. Atunci când omul se află într-o stare liniștită, când nimic nu îl tulbură, nimic nu-l amăgește și nici nu-l trage în păcat - atunci este el gata pentru orice chip de viață sfântă și curată. De cum apare însă mișcarea unei patimi sau vreo ispită oarecare, unde îi simt toate făgăduințele? Nu își zice adesea omul care duce viață neînfrânată: „De-acum nu o să mai fac acestea?”. Dar iarăși înfometează patima, iarăși se stârnește pofta, și iarăși se trezește că a păcătuit.

Atunci când totul face după voia noastră și nu împotriva iubirii de sine din noi, iar noi stăm și cugetăm la răbdarea ocărilor, toate sunt bune și frumoase. De fapt ni se pare chiar ciudat să încercăm vreun simțământ de jignire sau mânie precum cele cărora le cad pradă unii. Dar ia să te afli într-o stare potrivnică, și atunci și o simplă privire - nici măcar un

cuvânt - te va face să-ți ieși din fire! Așa, bizuindu-te pe tine, poți visa în voie, la împlinirea unei vieți creștinești fără vreun ajutor de Sus - câtă vreme sufletul ți-e liniștit. Când însă răul care stă în adâncul inimii este stârnit ca praful de către vânt, atunci vei afla chiar în cele ce tu însuși vei simți osânda propriei tale trufii de cuget. Când gând după gând și dorință după dorință - una mai rea decât cealaltă - încep să tulbure sufletul, atunci oricine ajunge să uite de sine și să strige fără să vrea odată cu prorocul: *Mântuiește-mă, Dumnezeule, că au intrat ape până la sufletul meu. Afundatu-m-am în noroiul adâncului* (Psalmul 68, 1-2). *O, Doamne, mântuiește! O, Doamne, sporește!* (Psalmul 117, Adesea, lucrurile se petrec astfel: cineva visează să stăruie în bine, bizuindu-se pe sine. Dar un chip sau un lucru îi apare în închipuire, se naște dorința, patima se trezește: omul este atras și cade. După aceea, nu mai vrea decât să se uite la sine însuși și să zică: ce rău am fost! Apoi, însă, iar se ivește vreun prilej de împrăștiere, și iarăși e gata să uite de sine.

Sau cineva te-a ocărât, se naște încăierarea, se fac certuri și osândiri. Minții tale totul i se înfățișează într-un chip nedrept, dar convenabil, iar tu ți-l însușești. Îl înjosești pe acela, te-apuci și povestești și altora, îl tulburi pe altul - și toate acestea după ce te-ai lăudat cu puterea ta de a duce o viață fără de prihană, fără ajutor din înălțime. Păi atunci unde ți-era puterea? *Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios* (Matei 26, 41). Înțelege binele și faci răul: *găsesc deci în mine, care voiesc să fac bine, legea că răul este*

legat de mine (Romani 7, 21). Suntem robiți. Doamne, izbăvește-ne!

Unul dintre primele viclesuguri ale vrăjmașului împotriva noastră este tocmai gândul de a te bizui pe tine însuși: adică dacă nu te lepezi de el, atunci măcar să nu simți nevoia de ajutor din partea harului. Ca și cum ar zice vrăjmașul: „Nu te îndrepta către lumina în care se dorește să ți se dea ție noi puteri. Ești bun așa cum ești!”. Și omul se dedă la odihnă. Între timp însă, vrăjmașul zvârle cu o piatră (vreun soi de neplăcere) într-unul; pe alții îi ademenește în oarecare loc alunecos (amăgirea patimilor); iar altora le împletește cu floricele lațul strâns bine împrejur (avantaje înșelătoare). Fără să se mai gândească, omul se avântă tot mai departe și mai departe și nu înțelege că se prăbușește din ce în ce mai jos până ce ajunge în adâncul răutăților, până în ușa iadului. Oare nu ar trebui și lui să-i strige cineva, precum lui Adam celui de demult: „Omule, unde ești? Unde te-ai dus?”. Tocmai acest strigăt este lucrarea harului, care îl face pe păcătos pentru prima oară să ia aminte la sine.

Prin urmare, dacă dorești să începi a trăi creștinește, caută harul. Clipa în care harul pogoară și se alătură vocii tale este clipa în care se naște în tine viața creștină - puternică, statornică și cu multă roadă.

De unde poate dobândi cineva și cum poate primi harul care dă început vieții? Dobândirea harului și sfințirea vieții noastre prin el se săvârșesc în Sfintele Taine. Aici stăm sub lucrarea lui Dumnezeu, adică